

«ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ»

*Тема № 4 : Заходи забезпечення
кримінального провадження
(2 години)*

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Поняття, значення і мета заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Процесуальний порядок та мета застосування заходів забезпечення кримінального провадження:
 - 3.1. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (глава 11 КПК України);
 - 3.2. Накладання грошевого стягнення (глава 12 КПК України);
 - 3.3. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (глава 13 КПК);
 - 3.4. Відсторонення від посади (глава 14 КПК України);
 - 3.4.1. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
 - 3.5. Тимчасовий доступ до речей і документів (глава 15 КПК України);
 - 3.6. Тимчасове вилучення майна (глава 16 КПК України);
 - 3.7. Арешт майна (глава 17 КПК України);

Заходи кримінального процесуального примусу – це врегульовані кримінальним процесуальним законом специфічні способи і засоби обмеження прав, свобод і законних інтересів особи, що застосовуються:

- 1) уповноваженими законом державними органами і посадовими особами в межах своєї компетенції тільки в період кримінального провадження;
- 2) в разі, якщо авторитету закону та переконання в необхідності виконання приписів норм права є недостатньо;
- 3) при наявності умов, підстав і в порядку, що встановлені кримінальним процесуальним законом;
- 4) для припинення або попередження порушень закону з боку учасників кримінального процесу, зазначених у законі, крім їх волі і бажання;
- 4) з метою забезпечення дієвості кримінального провадження;
- 5) всупереч волі та бажанню учасників кримінального провадження.

Види заходів забезпечення кримінального провадження):

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (глава 11 КПК України);
- 2) накладання грошового стягнення (глава 12 КПК України);
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (глава 13 КПК);
- 4) відсторонення від посади (глава 14 КПК України);
 - 4.1. тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів (глава 15 КПК України);
- 6) тимчасове вилучення майна (глава 16 КПК України);
- 7) арешт майна (глава 17 КПК України);
- 8) затримання особи (глава 18 КПК України);
- 9) запобіжні заходи (глава 18 КПК України).

Заходи забезпечення кримінального провадження - це передбачені КПК заходи примусового характеру, які застосовуються за наявності підстав та в порядку, встановлених законом, з метою запобігання і подолання негативних обставин, що перешкоджають або можуть перешкоджати вирішенню завдань кримінального провадження, забезпеченню його дієвості.

Ці заходи характеризуються такими специфічними ознаками:

- 1) мають процесуальний характер і регулюються кримінальним процесуальним законом, а тому є складовою кримінальної процесуальної форми;
- 2) підстави, межі та порядок їх застосування детально регламентовані законом;
- 3) спрямовані на досягнення єдиної мети - забезпечити належний порядок кримінального провадження, його дієвість;
- 4) мають виражений примусовий характер, який залежить не від порядку реалізації цих заходів, а від їх законодавчої моделі. Навіть коли особа не заперечує проти обмеження її прав та свобод, що пов'язано із застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження, вони все одно мають примусовий характер, оскільки сама можливість застосування примусу передбачена законом;
- 5) мають виключний характер - тобто застосовуються лише в тих випадках, коли іншими заходами публічні завдання кримінального провадження досягнути неможливо;
- 6) специфічний суб'єкт застосування - ним, як правило, є слідчий суддя, суд.

Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик (ст.133, 134 КПК України)

Вказаний захід забезпечення кримінального провадження проводиться шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою.

Особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом **не пізніше ніж за три дні до дня**, коли вона зобов'язана прибути за викликом. У випадку встановлення КПК України строків здійснення процесуальних дій, які не дозволяють здійснити виклик у зазначений строк, особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом якнайшвидше, але в будь-якому разі з наданням їй необхідного часу для підготовки та прибуття за **ВИКЛИКОМ**.

Привід (ст.140 КПК України)

Вказаний захід забезпечення кримінального провадження проводиться шляхом примусового супроводження особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час.

Підставами для приводу є достатні данні вважати, що особа, яка була у встановленому порядку викликана (зокрема, наявне підтвердження отримання нею повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом) для потреб досудового розслідування, не з'явилася без поважних причин або не повідомила про причини свого неприбуття, що заважає встановленню обставин у кримінальному провадженні і явка підозрюваного, обвинувачено або свідка не можлива без застосування заходу забезпечення кримінального провадження.

Винятки: привід свідка не може бути застосований до неповнолітньої особи, вагітної жінки, інвалідів першої або другої груп, особи, яка одноосібно виховує дітей віком до шести років або дітей-інвалідів, а також осіб, які згідно із КПК України не можуть бути допитані як свідки.

Накладення грошового стягнення (глава 12 КПК України)

Вказаний захід забезпечення кримінального провадження проводиться шляхом застосування заходів матеріального характеру на учасників кримінального процесу, які не виконують належним чином вимоги кримінального процесуального закону.

Підставами для накладення грошового стягнення є достатні данні вважати, що особа не виконує своїх процесуальних обов'язків, з якими вона була ознайомлена у встановленому КПК України порядку (зокрема, наявне підтвердження отримання нею памятки про процесуальні права та обов'язки; повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом та інше), без поважних причин, що заважає встановленню обставин у кримінальному провадженні.

ТИМЧАСОВЕ ОБМЕЖЕННЯ У КОРИСТУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРАВОМ (глава 13 КПК України)

Вказаний захід забезпечення кримінального провадження проводиться шляхом тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування таким спеціальним правом як:

- 1) право керування транспортним засобом або судном;
- 2) право полювання;
- 3) право на здійснення підприємницької діяльності.
- 4) право на володіння та носіння зброї.

Підставами для тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом є достатні данні вважати, що для припинення кримінального правопорушення чи запобігання вчиненню іншого, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного щодо перешкоджання кримінальному провадженню, забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, необхідно тимчасово обмежити підозрюваного у користуванні спеціальним правом.

Як виняток: у разі тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом, прокурор, слідчий за погодженням з прокурором зобов'язаний звернутися до слідчого судді із відповідним клопотанням не пізніше двох днів з моменту тимчасового вилучення. Пропуск зазначеного строку тягне за собою необхідність повернення тимчасово вилучених документів (ч.1 ст.150 КПК України).